

Szederkényi Kornélia⁵¹

A szalafői vidéki vendéglátás attrakcióinak felmérése és egy közös turisztikai termék kialakítási lehetőségének vizsgálata

Az Őrség kitörési pontja a turizmus – de hogyan?

Az Őrség⁵² esetében napjainkra már szinte közhellyé vált, 'az Őrség kitörési pontja a turizmus' tételmondat. 2002-ben az Őriszentpéteri Kistérség Területfejlesztési helyzetelemzésében került megfogalmazásra, hogy „a térség egyik legfontosabb kitörési pontja a turizmus, azon belül is a természeti értékekre alapozó szelíd turizmus.”⁵³ Ezt követően, 2011-ben az Őrség Határok Nélkül Egyesület Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának felülvizsgált változata ismét lehetőségként veszi számba azt, hogy „a térség fő kitörési pontja a turizmus, ezért a térség természeti és kulturális adottságaira épülő turisztikai jellegű fejlesztések kihasználása, idegenforgalom fejlesztése”⁵⁴ támogatandó.

A fenti tételmondat létjogosultságát korábbi munkámban⁵⁵ vizsgáltam úgy, hogy idegenforgalmi teljesítménymutatókat képezve rangsoroltam az őrségi településeket. A vizsgálatomban arra a megállapításra jutottam, hogy az Őrség települései közül **Szalafő mutat kiugróan magas idegenforgalmi teljesítményt**, amelynek okait mindenképpen érdemes mélyebben vizsgálni. Ugyanakkor az őrségi településekre általában jellemző, hogy a **kapacitáskihasználtság nagyon alacsony**. Tehát a jövőben nem újabb szálláshelyek kialakítására kell törekedni, hanem a meglévők kapacitáskihasználtságát lenne kívánatos javítani.

⁵¹ A szerző elérhetősége: Szent István Egyetem (Gödöllő), Regionális Tudományok Doktori Iskola, szednelli@gmail.com

⁵² Az Őrség területi lehatárolásának témakörével dolgozatomban részletesen nem foglalkozom. A statisztikai adatok könnyebb kezelhetősége érdekében a korábbi Őriszentpéteri kistérség Szalafő, Őriszentpéter, Hegyhátszentjakab, Kercaszomor, Szatta, Kondorfa, Velemér, Szaknyér, Nagyrákos, Bajánsénye, Pankasz, Őrimagyarósd, Ispánk, Magyarszombatfa, Kerkáskápolna, Felsőjánosfa, Kisrákos, Szőce, Hegyhátszentmárton, Felsőmarác, Ivánc, Viszák településeket értem alatta.

⁵³ Natúrpark Térségfejlesztési Kht.: *Az Őriszentpéteri Kistérség Területfejlesztési Konceptiója és Programja - II. Stratégiai Program*, 2002. 9. oldal, http://www.terport.hu/webfm_send/3223 [2012.07.01]

⁵⁴ Őrség Határok Nélkül Egyesület: *Helyi Vidékfejlesztési Stratégia*, 2011, www.ohne.hu/ohne/HVS_2011_OHNE.pdf [2012.07.01]

⁵⁵ Szederkényi Kornélia: *Vidéki turizmus potenciálja az Őrségben*, In XIX. Ifjúsági Tudományos Fórum digitális konferencia kötete, Pannon Egyetem Georgikon Kar, 2013.04.25.

Települések	Piacra lépés		Kapacitáskih. Vendégj (éj) / Férőhely (fő) x 365 (éj)		Átlag tartózk. (vendégj/vendég fő)		Szálláshely Átlagos Forgalma (éj/szálláshely)		Összesített rangsor
	Időpont	Helyezés	Átlag érték	Helyezés	Átlag érték	Helyezés	Átlag érték	Helyezés	
Szalafő	1993	4	7,57%	2	458	4	229,58	2	1
Óriszentszék	1990	1	6,90%	5	3,68	12	196,89	4	2
Hegyhátszentjakab	1991	2	3,89%	11	4,82	2	114,78	9	3
Kercaszomor	2003	15	6,93%	4	4,79	3	147,36	6	4
Szatta	1999	14	5,97%	6	4,34	6	203,18	3	5
Kondorfa	1994	6	7,23%	3	3,48	15	168,80	5	6
Velemér	1998	13	5,28%	7	3,78	10	139,47	7	7
Szaknyér	2007	19	19,47%	1	3,20	18	426,40	1	8
Nagyrákos	1991	3	3,38%	14	3,60	13	93,74	12	9
Bajánsenye	1994	5	3,07%	16	4,38	5	68,97	16	10
Pankasz	1998	12	4,97%	8	3,54	14	101,20	11	11
Órismagyarósd	1997	7	3,81%	12	3,27	17	109,31	10	12
Ispánk	2002	17	3,65%	13	3,78	9	134,20	8	13
Magyarszombatfa	1998	11	4,67%	9	3,11	19	86,56	13	14
Kerkáskápolna	2009	21	2,37%	18	5,21	1	78,00	14	15
Felsőjánosfa	1998	9	1,74%	20	4,10	8	39,65	20	16
Kisrákos	1998	10	3,31%	15	3,35	16	60,05	18	17
Szőce	1994	8	2,53%	17	2,83	20	77,47	15	18
Hegyhátszentmárton	2002	16	2,20%	19	4,12	7	58,10	19	19
Felsőmárác	2008	20	4,20%	10	1,71	21	61,25	17	20
Ivác	2002	18	0,58%	21	3,75	11	8,88	21	21
Viszák	nincs	22	0,00%	22	0,00	22	0,00	22	22,0

2. ábra: Az őrési települések rangsora vidéki turisztikai teljesítményük alapján

(2013.04.25, Keszthely, XIX. Ifjúsági Tudományos Fórum, Saját szerkesztés)

Jelen munkámban az első helyen végzett **Szalafő példáján** kívánom a vidéki vendéglátásban jelenleg meglévő, földrajzilag **mozaikszerűen elhelyezkedő attrakciókínálatot számba venni, egy lehetséges logikai rendezőelvet találni, és ennek alapján** konkrét ajánlást megfogalmazni **a település egészének tematikus parkká alakítására**. Az így kialakított örökségpark minőségi, csomagba szervezett szolgáltatásai több napos tartózkodást is lehetővé tennének a faluban, javítva ezzel a már működő szállások kapacitáskihasználtságát. A kutatás újszerűsége abban rejlik, hogy bár az általam alkalmazott eszközök régóta rendelkezésre állnak, az általam bemutatandó komplex alkalmazásukra eddig még nem került sor.

Szakirodalmi áttekintés

Összetettségéből fakadóan a téma multidiszciplináris megközelítést igényel, bizonyos területfejlesztési (a vidék), turizmus marketing (vonzerőleltár, attrakciófejlesztés, tematikus parkok), térképészeti (ábrázolás jel és pontmódszer) és hálózatmenedzsmenti (klaszterek) fogalmakat alapul véve.

Az Európa Tanács 2006-os határozatában – az OECD alapelveit figyelembe véve – azokat a településeket tekinti rurálisnak, amelyeknek népsűrűsége 150 fő/km^2 alatt van, jelentős a mezőgazdaság, erdészet, halászat és a vadgazdálkodás szerepe, a mezőgazdaságban

foglalkoztatottak aránya, az elvándorlás és átlag feletti a népességcsökkenés mértéke⁵⁶. A vidék fogalmának meghatározásával több szerző is foglalkozik a hazai szakirodalomban: Kovács⁵⁷, Rechnitzer⁵⁸, Buday-Sántha⁵⁹, Dorgai⁶⁰, Glatz⁶¹, Pap⁶². Dolgozatomban Sarudi meghatározását kívánom alapul venni, amely szerint a vidéki területek a következő jellemzőkkel bírnak: alacsony a népsűrűség és ellátási szint; a mező, rét, legelő gyepek, erdő és vízfelületek magas aránya a városi területekhez képest; alacsony jövedelemtermelő és érdekérvényesítő képesség; mező- és erdőgazdasági foglalkoztatottság magas szintje; életmód és természeti környezet szoros összefüggése; üdülési, pihenési funkciók megjelenése⁶³. A fenti definíciók alapján az Őrségi Nemzeti Park szívében fekvő, mintegy 200 fős lakosságú **Szalafő egyértelműen vidékinek** tekinthető, amely bár szintén küzd a szakirodalomban számba vett problémákkal, ugyanakkor „idegenforgalmi **vonzerjét a táj viszonylagos háborítatlansága, természeti és tájképi értékei, népi építészeti emlékei, falusias jellege határozza meg**”⁶⁴.

Irodalmi ajánlás szerint is „a **vonzerők mennyisége és minősége alapjaiban határozza meg** egy-egy turisztikai termék fejlesztési lehetőségeit, ezért a helyzetelemzés során, a konkrét helyszín vizsgálatakor ezek felméréséből kell kiindulni. [...] A folyamat első lépése az értékelésbe bevont terület **vonzerő-jegyzékének összeállítása**. [...] A kínálat-elemzés megalapozásához a szolgáltatásokat célszerű rendszerbe foglalni aszerint, hogy milyen jelentőséggel bírnak a megcélzott szegmensek szempontjából, illetve, hogy ki nyújtja azokat”⁶⁵. Az Őrségi Többcélú Kistérségi Társulás 2011.05.12. napjával készítette el az Őrségi Közkincs-kerekasztal pályázat keretében a térség Értékleltárát, amely jó kiindulásul

⁵⁶ European Commission: The 2006 Rural Development Report - http://ec.europa.eu/agriculture/agrista/rurdev2007/RD_Report_2007_Chapter1.pdf [2013.04.12]

⁵⁷ Kovács Teréz: Mi tekinthető vidéknek? *Gazdálkodás*, 1998/5. sz. 39-48.

⁵⁸ Rechnitzer János: *Területi stratégiák*, Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 1998, 228-229. oldal

⁵⁹ Buday-Sántha Attila: *A vidékfejlesztés és a környezetgazdálkodás stratégiai kérdései*. In: Az Alföld a XXI. században küszöbén. (Szerk. Baukó Tamás) Nagyalföld Alapítvány, Békéscsaba, 1999, 175. oldal

⁶⁰ Dorgai László: Az Alföld a XXI. század küszöbén. (Szerk: Baukó Tamás) Nagyalföld Alapítvány, Békéscsaba, 1999, 154. oldal

Dorgai László: Feladataink a vidékpolitika alkalmazásában. *Gazdálkodás*, 2000/5. sz. 63-68.

⁶¹ Glatz Ferenc: *A vidék közhaszna. A „Párbeszéd a vidékért” lakossági fórumainak tapasztalatai, megállapításai*, 2005, <http://www.mtatk.hu/pdf/videkkkozhaszn.pdf> [2013.02.23]

⁶² Pap Norbert: *Kistérségfejlesztés. A kistérségfejlesztés elmélete és gyakorlata a rendszerváltozás után Magyarországon*. Alexandra Kiadó, Pécs, 2007, 201. oldal

⁶³ Sarudi Csaba: *Térség és vidékfejlesztés. A magyar térgazdaság és az európai integráció*. Kaposvár, Agroinform Kiadó. 2003, 217. oldal, ISBN: 9635027834

⁶⁴ Lásd a 3-as számú lábjegyzetet!

⁶⁵ Dávid Lóránt: *Turisztikai Erőforrások – A természeti és kulturális erőforrások turisztikai hasznosítása*, <http://jancsik.com/blog/documents/David%20Jancsik%20Ratz%20Turisztikai%20eroforrasok%202.pdf> [2013.04.01]

szolgált munkámban, azonban az irodalmi módszertant követve szükség volt ennek a kibővítésére és egy saját adatbázis (szalafői vonzerő jegyzék) felépítésére.

A feltárt vonzerők grafikus megjelenítése alapján kerülhet sor azok földrajzi és ágazati koncentrációjának a vizsgálatára. Erre alkalmas eszköz a **tematikus térkép**, amely „természeti és társadalmi jelenségeket és folyamatokat, azok minőségi és mennyiségi jellemzőit, szerkezetét, funkcióját mutatja be sajátos ábrázolási módszerek segítségével. A jellel történő ábrázolás (*jelmódszer*) a tematikus térképezés egyik legkorábbi módszere. Sokak szerint a földfelszínt ábrázoló térképeken a jelrendszer olyan, mint egy képszerű gyorsírás, amely közvetlenül hat az ember képzeletére. A *pontmódszer* a földrajzi eloszlás, elterjedés és szóródás kartográfiai ábrázolására szolgál. A pontmódszerrel való szemléltetés gyakori a közepes és kisméretarányú térképeken. Az ábrázolás célja, hogy a térképfelhasználó 'első pillanatra' felmérje az objektumok különböző földfelszíni koncentrációját”⁶⁶. Elemzésemben mind a két módszert alkalmazom. Az első vizsgálati körben szállásadók és attrakciók területi eloszlását vizsgálom külön térképeken, majd együttesen. Vizsgálatom második körében az attrakciók ágazati eloszlását tekintem át.

A településen azonosított attrakciók földrajzi és/vagy ágazati koncentrációjának elemzésében a másik fontos kiindulást a **klaszter-elmélet** jelenti. Bár a legklasszikusabb definíciót erre Porter⁶⁷ adja, elemzésemben én az *Egyesült Nemzetek Iparfejlesztési Szervezete (UNIDO)*⁶⁸ által adott meghatározásból indulok ki, amely szerint a klaszterek „szektorálisan és földrajzilag koncentráltan elhelyezkedő vállalatok, amelyek **egymáshoz kapcsolódó, vagy egymást kiegészítő termékeket** állítanak elő, ami miatt **közös kihívásokkal** kell szembenézniük, ugyanakkor **közös lehetőségeik** is adódhatnak”. Ennek megfelelően a településen elérhető attrakciók esetében az azonosítható rendezőelvek (tematikák) köré fűzhető mini-klaszterek kialakításának és működtetésének a lehetőségét vizsgálom.

Az általam vizsgált községet – mint azt fentebb is jeleztem – a jelenleg ott létező kulturális és természeti értékei teszik különlegessé. Ezeknek a megfelelő tematika mentén történő csoportosítása juttat el bennünket a **tematikus parkok** egyik speciális kategóriáját jelentő, ún. **örökségpark** fogalmához. Definíció szerint ez „olyan turisztikai attrakció, amelynek alapja egy terület természeti vagy kulturális örökségének valamely összetevője”⁶⁹. Puczkó és Rátz a cikkükben nagyon lényegre törően rámutatnak arra, hogy „az örökségparkokra vonatkozó

⁶⁶ A tematikus térképek ábrázolási módszerei, users.atw.hu/kom2009bmf/terinfo/tananyag_4.pdf [2013.04.01]

⁶⁷ Porter, Michael E: Clusters and the new economics of competition, 1998, http://www.rimisp.org/wp-content/uploads/2012/07/31_rimisp_Cardumen.pdf [2013.01.15]

⁶⁸ <http://www.eu-locations.info/index.php/knowledge-base-wp4.html> [2014.02.21]

⁶⁹ Harris, Robert – Howard, Joy: Dictionary of Travel, Tourism & Hospitality Terms; Hospitality Press, Elsternwick, 1996.

meghatározások közös összetevője a park lényegi elemét biztosító kulturális, történelmi vagy természeti érték. Azaz egy örökségpark létrehozásához szükséges olyan örökség-érték megléte, amely megfelelő interpretációs módszerekkel bemutatva, elsődleges attrakcióként szolgál, s amely köré kiépülhetnek a látogatók által igényelt szolgáltatások. Örökségparkot tehát csakis olyan helyen lehet létrehozni, ahol rendelkezésre áll ilyen érték, az örökség vonzásából adódóan pedig nem feltétlenül van szükség látványos kiegészítő attrakciókra. Az örökségpark minden esetben kötődik az adott terület természeti, kulturális, történelmi hagyományaihoz, elválaszthatatlan tehát a helyszínétől, más kulturális-természeti kontextusban vonzereje egy részét elveszteni⁷⁰.

A vizsgált terület az osztrák-magyar-szlovén hármashatár közelében, az Órség szívében fekvő Szalafő. A római kor óta lakott község névadója az itt eredő Szala-patak, amely később a Zala-folyóvá duzzad. A település lakói a szabadalmas őrállók voltak, akik a község dombhátaira épített házcsoportjaiban, az úgynevezett szereken élve tartották szemmel a vidéket, s látták el határvédő feladataikat. A kerített házakhoz tartozó mezőgazdasági területek, rétek, kaszálók, gyümölcsösök az egyes szerek közötti domboldalakon, völgyekben helyezkedtek el. Egy szeren jellemzően egy-két család élt, akik egyúttal a településrész névadói is voltak. E mintegy 200 főt számláló kis község-közösség a korábbi Óriszentpéteri Kistérség 22 db települése közül, a kistérségi központ, Óriszentpéter után rendszeresen a második legmagasabb vendégéjszaka számot adja. 2011-ben a kistérség 16 401 vendégéjszakájából 7 033 éjszakát adott Óriszentpéter, 4 120 éjszakát pedig Szalafő⁷¹. A községet már a 2. világháború előtti békeévekben kezdték felfedezni az elsősorban budapesti turisták. Az 1945 után már egyes szalafői családok elkezdtek berendezkedni a vendégek fogadására, azonban ezt szüneteltetni kényszerültek az 1950-1968 időszakban a bevezetett határsáv miatt. Ennek megszűnését követően tövölges lépések is történtek a vendégfogadási kapacitások fejlesztése érdekében. 1969-ben megszervezték a fizető vendég szolgálatot, 1970-ben létrehozták Pityerszeren a szabadtéri múzeumot, 1994-ben – kedvező hitelfelvételekkel – több panzió is épült. Időközben elindult egy új folyamat is, amelynek során „több városi lakos vásárolt üresen álló lakóházat, hogy tavasztól őszig itt töltsék szabadidejüket. Vannak, akik állandó lakosokká váltak.”⁷² „Gyakran ők azok, akik ténylegesen értik, érzik az Órség értékeit, így potenciális szövetségesei lehetnek a természetvédelemnek is. Ők azok, akik később vendégházakat hoztak létre, egyéb vállalkozásokba kezdtek. A térség elzártsága,

⁷⁰ Dr. Puczko László–Dr. Rátz Tamara: *A tematikus park mint turisztikai attrakció*, Turizmus Bulletin VI. évfolyam 1. szám, itthon.hu/site/upload/mtrt/Turizmus_Bulletin/02_01/SZ6.HTM [2013.04.09]

⁷¹ Adatok forrása VÁTI TEIR adatbázis. Lekérdezte Szederkényi Kornélia 2012.05.16

⁷² Horváth Sándor: *Szalafő története*. Szombathely: Ellátó Nyomda, 2000, 210.

elmaradottsága, a vasfüggöny közelsége, a 'harmonikus szegénység', a 'világvége érzés' nagyon vonzóvá tette ezt a vidéket."⁷³ A fogyasztói igények megváltozásával azonban önmagában az adottságok megléte már kevés ahhoz, hogy a vidéki szállásadás tartós megélhetést biztosítson a helybéli embereknek. Egy, az Órségi turisztikai lehetőségeinek vizsgálatával foglalkozó hallgató 2000-ben készített dolgozatában felhívja a figyelmet arra a problémára, hogy „az Órségnek kiemelkedő természeti, néprajzi adottságai, nevezetességei vannak, ám ezek a **mozaikdarabkák önmagukban kevésnek bizonyulnak, nincs aki csomaggá vagy egy karakteres témaútvonallá szervezné.**”⁷⁴

Hipotézisek felállítása

Az elméleti áttekintés alapján az ötlet az, hogy logikai kapcsolatot keressek a Szalafőn jelenleg elérhető szálláshelyek és a turisztikai attrakcióként szóba jöhető kínálati elemek területi elrendeződése között. Ennek érdekében igyekszem minél pontosabban felmérni a szalafői szállásadók körét. Kiindulási kvantitatív adataim a statisztikai nyilvántartások lehetnek, amelyeket azután kvalitatív adatokkal egészíték ki. Ezeket az interneten elérhető online kínálatból, általam felépített adatbázisból nyerem. A feltárt objektumok területi elrendeződését pontmódszerrel vizualizálom a falu térképén, s ezek között valamifajta rendezőelvet keresek, például valamilyen tevékenységre való specializálódást. A végső célom mindezzel az, hogy ajánlást fogalmazzak meg arra vonatkozóan, hogyan lehetne a település egészét egy tematikus öröksépparkként definiálni úgy, hogy az egyes tematikák az egyes feltárt földrajzi-ágazati specializációkra épülhessenek. Ezzel a feltáró elemzéssel azonosíthatóvá válnak bizonyos piacrések, kihasználatlan kapacitások, amely ajánlásokat figyelembe véve a jövőbeni beruházások költséghatékonyan realizálhatóvá válnak.

A szakirodalom feldolgozását követően az alábbi hipotéziseket fogalmaztam meg:

1. *Hipotézis:* Azt feltételezem, hogy **van egy természetes rendezőelv** a település területén, amely alapján funkcionális tematikus csoportokba rendezhetőek a Szalafőn jelenleg meglévő attrakciók.
2. *Hipotézis:* A **szeres településszerkezet** önmagában oka lehet egy **természetes, funkcionális munkamegosztásnak** az egyes településrészek, szerek között.

⁷³ Bacsárdi Valéria, Gyöngyössy Péter és Kósi Anita: A Fertő-Hanság Nemzeti Park és az Órségi Nemzeti Park ökoturisztikai és környezeti nevelési tevékenységének összehasonlítása. *Az Órségi nemzeti Park fejlesztési programja*. Szombathely: Kerekerdő Alapítvány, 2008, 6.

⁷⁴ Takács Edina: *Az Órség turisztikai adottságai és lehetőségei. Szakdolgozat*. School of Business Zalaegerszeg Üzleti Szakképző Iskola, Idegenforgalmi menedzser szak, 2000. 20.

3. *Hipotézis: A szálláshelyek és szolgáltatók földrajzi koncentrációja teljes átfedést* fog mutatni, hiszen ahol a vendégek megszállnak, annak a közelében lenne logikus számukra szolgáltatásokat is kínálni. Illetve ott jön létre szálláshely kínálat, ahol a közelben a vendéget maradásra ösztönző attrakció található (pl. Pityerszer közelében).

Fenti hipotézisek igazolására vagy megcáfolására az alábbi elemzéseket végeztem el.

Szalafői értékleltár készítése és ábrázolása

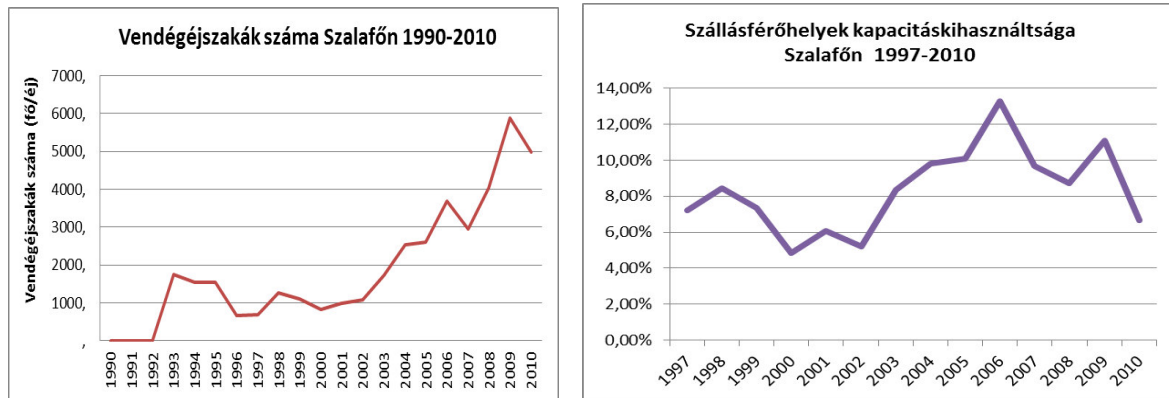
Az elemzéshez szükséges vendégforgalmi és szálláskapacitásra vonatkozó **adatok kvantitatív** részét a VÁTI Nonprofit Kft. által készített, Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszerből (röviden: TEIR) vettem. Fontos megjegyezni, hogy 1990-1997 között a fizető vendéglátás kategóriában jelent meg a falusi szállás, mint egyéb kereskedelmi szálláshely. 1998-tól már önállóan nyilvántartott kategória a falusi szállásadás, a magán szállásadáson belül. (Az üdülőházak / nyaralóházak, valamint a panziók a kereskedelmi szálláshelyeken belül jelentek meg.) Ezen kívül az is megjegyzendő, hogy torzítottak az adatok abból a szempontból, hogy a statisztikai adatgyűjtés rendszere csak az idegenforgalmi adó (továbbiakban: IFA⁷⁵) megfizetésére kötelezett vendégeket veszi számításba. Ez azt jelenti, hogy a szintén elkölthető jövedelemmel 'rendelkező' 18 év alatti fiatalokat, valamint a nyugdíjasokat jó ideig figyelmen kívül hagyta. Az 1990-2010 közötti adatsort vizsgálva az alábbi megállapításokra jutottam. A 27,37 km²-es községről elmondható, hogy népsűrűsége 2010-ben 8,18 fő/km² volt, lakossága középkorú, előregedő népesség, amelynek a természetes fogyása -3 - 4 fő/év az előregedése pedig 209 %. A település egyetlen ipari létesítménye az Őrségi Tejüzem. A községet mezőgazdasági művelésre alkalmatlanná teszi az agyagos talaj és a magas talajvíz. Ugyanakkor pont ez az agyagos talaj szolgál gazdag alapanyagául a híres Őrségi fazekasoknak, a gelencséreknak. 1994 óta tartják nyilván a szalafői vállalkozások számát, amely folyamatosan emelkedő tendenciát mutat, s 2010-ben már 63 db regisztrált gazdasági szervezetet tartottak számon. Az egyéni vállalkozások mellett jelenlevő, általában 1-3 db kft., 1-3 db bt. és 4-6 db non-profit szervezet jelenléte kiegyensúlyozott. A statisztikai adatokat áttekintve azonosítani lehet a piacon megjelenő szolgáltató típusokat, és becsülni lehet azok életképességét, illetve a piac eltartó képességét. Az 1990-2010 közötti időszakban a kiskereskedelmi üzletek száma 0-2 db között ingadozott, s 2010-ben 2 db volt a piacon. Egy ekkora település úgy tűnik, csak 1 db élelmiszer vegyes üzletet képes eltartani, mert bár 1991-97 között ketten voltak a piacon, de ez nem volt

⁷⁵ <http://vaol.hu/hirek/idegenforgalmi-ado-hol-kinek-mennyit-kell-fizetni-1550576> [2013.07.10]

gazdaságilag fenntartható állapot. 2006-2007-ben, rövid időre egy zöldséges is igyekezett megvetni a lábát a faluban, azonban ez nem bizonyult életképes vállalkozásnak. A vendéglátó egységet étterem, cukrászda és/vagy italüzlet megnevezésekkel egyaránt illeti az adatállomány. 1990 után jó üzletnek tűnt, ezért 3 év alatt 3 db-ra emelkedett a lelkes vállalkozók száma, majd folyamatosan lecsökkent 2 és 1 db-ra. 1999-2002 között egyáltalán nem volt vendéglátó egység a településen, majd 2003-ban újra lehetőséget láttak benne. 2010-ben 1 db éttermet tartottak nyilván (Őrszem Fogadó). Úgy tűnik, még nem állt be a vendéglátóegységeknek az a száma, ahányukat képes a piac eltartani, de sejtetően többet is képes lenne, mert az idegenforgalom fejlesztéséhez kiegészítő szolgáltatásokra van szükség! 1993-2003 között stabilan volt jelen a piacon egy kultúrcikk üzlet, korábbi formájában könyv -, újság-, papíráru-szaküzlet, azóta azonban nincs. Ennek újbóli megnyitása az idegenforgalmi fejlesztési törekvéseket figyelembe véve, mérlegelés tárgyát képezi.

Az adatokból kiolvasható, hogy a szalafői vendégéjszakák száma a legalacsonyabb **1996-ban 675 fő/éj** volt, míg a legmagasabb **2009-ben 5870 fő/éj**. 2010-ben 4972 fő/éj volt a bevallott IFA-vendégéjszakák száma (sejthető, hogy a valóság tehát ennél magasabb). A legalacsonyabb **vendéglétszám** szintén 1996-ban volt 113 fő, míg a legmagasabb 2009-ben 1998 fő. 2010-ben ez a szám települési szinten 670 fő volt. A vendéglétszám és a vendégéjszakák hányadosaként számítható ki az **átlagos tartózkodási idő**, amely 2,8 éj/fő (2000) és 7,42 éj/fő (2010) között ingadozik, s a vizsgált időszak alatt **4,66 éj/fő** átlagos értéket mutat. A vidéki szállások körét 2009-ig a falusi szállásadás férőhelyei tették ki. A 2010. évben jelent meg a piacon egy 52 férőhelyet biztosító kereskedelmi szálláshely/panzió, jelentősen megemelve a település vendégfogadási kapacitását. Míg 1997-ben 3 db vendéglátó 26 db férőhelyet biztosított, addig 2010-ben már 23 db vendéglátó 205 db férőhelyet képes biztosítani. A település állandó lakosaira vetítve ez azt jelenti, hogy amíg 1997-ben (255 fő/26 ágy) 9,81 lakosra jutott egy vendégágy, addig 2010-ben (224 fő / 205 ágy) **1,09 lakosra jut egy vendégágy**. A potenciálisan realizálható vendégéjszakák számát úgy számoltam ki, hogy a szállásférőhelyek számát felszoroztam az év napjainak számával. Ebből számoltam tovább a településen a szállásférőhelyek kapacitáskihasználtságát, a vendégéjszakák tényleges és potenciális számának hányadosaként. A legalacsonyabb arányt 2000-ben mutatta 4,85%-os kihasználtsággal, a legmagasabbat pedig 2006-ban 13,3%-kal. A vizsgált időintervallumra nézve az **átlagos kapacitáskihasználtság 8,34%**.

3-3. ábra: Vendégéjszakák száma 1990-2010 és szállásférőhelyek kapacitáskihasználtsága 1997 – 2010 között Szalafőn (Forrás: TEIR, szerk.: Szederkényi Kornélia)

Habár a vendégfogadás férőhelyeinek a száma már megfelelőnek tekinthető, hiszen jóformán minden lakosra jut egy vendégágy, addig az alacsony kapacitáskihasználtság egyértelműen a tudatos célcsoport választás hiányának tudható be. Ez megegyezik azzal a szakmai észrevétellel is, miszerint „a falusi turizmus kevés helyen tud elsődleges vonzerőként kellő számú turistát egy térségbe csábítani. **Ahhoz hogy a falusi turizmus ne érjen véget a szállásadással, további vonzerők szükségesek**, amelyek a szállásadást és vendéglátást, mintegy feltételrendszerül használva további kínálati elemekkel bővíthetik egy térség turizmusának lehetőségeit.”⁷⁶

Az elemzésem másik nagy egységét jelentő **kvalitatív adatok** gyűjtése során igyekeztem a statisztikai számok mögött meghúzódó, tényleges szolgáltatókat minőségi paraméterek alapján elemezni. Már az elején érdekes észrevétel, hogy a statisztikai adatot szolgáltató 23 db szállásadóból minden valószínűség szerint 2012 júniusában nem rendelkezik mindegyik weboldallal, mert a www.szalafu.hu gyűjtőportálról csak 21 db szálláshely oldala érhető el. A Szalafőn elérhető szálláshelykínálat felmérésének eszközüül azért választottam **az on-line kínálat elemzését**, mert hazai és nemzetközi viszonylatban már 2008-ban is igaz volt, azóta pedig még nagyobb erősödést mutat a turisztikai fogyasztói magatartás azon trendje, amely szerint az utazási információk gyűjtése mintegy 61%-ban⁷⁷ on-line forrásból történik. Ebből kiindulva tehát arra voltam kíváncsi, hogy az interneten böngésző potenciális vendég milyen szálláshelykínálattal szembesül Szalafőn. A település weboldaláról elindulva hólabda módszerrel igyekeztem rátalálni az összes, weboldallal rendelkező szállásadóra. Tisztában vagyok azzal, hogy emiatt a felmérésből kimaradt néhány ténylegesen létező szállásadó, ők

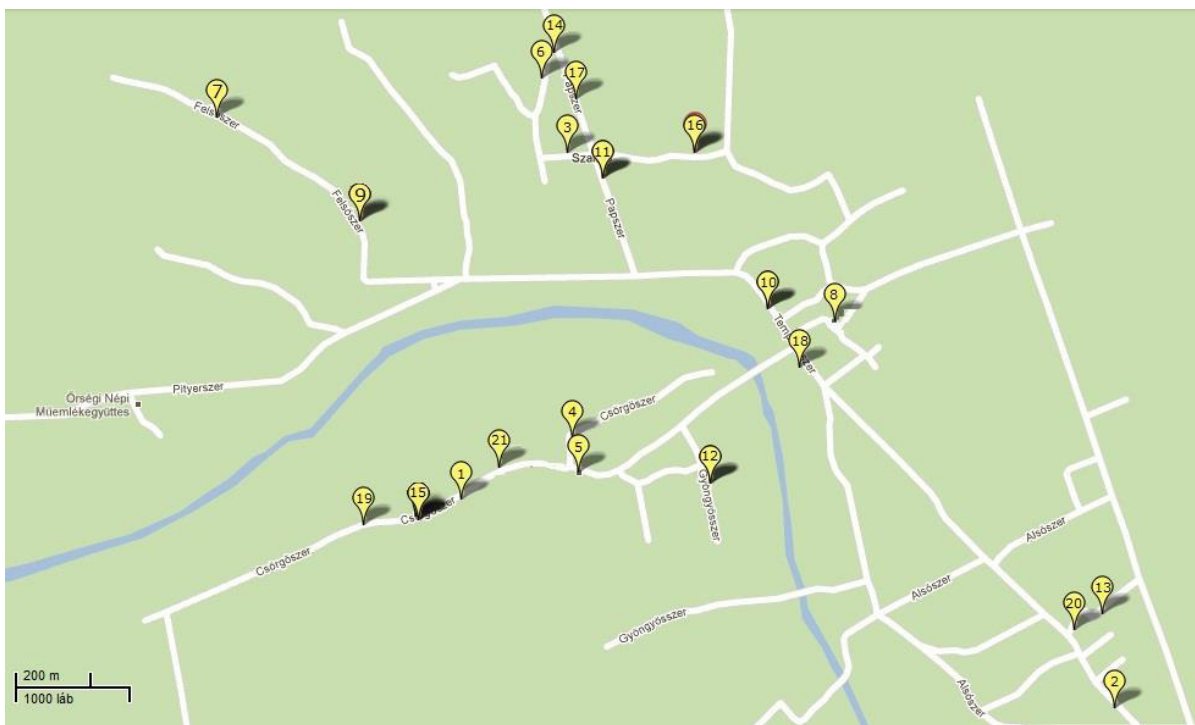
⁷⁶ László Éva: *A vidékfejlesztés és a vidéki turizmus összefüggései az Észak-Alföldi Régióban*. Doktori (PhD) értekezés. Keszthely: Pannon Egyetem, Gazdálkodás- és Szervezésstudományok Doktori Iskola, 2010, 51. oldal

⁷⁷ M.Á.S.T Piac és Közvéleménykutató Társaság: *A magyar lakosság utazási szokásai*, 2008. Turizmus Bulletin, XIII. évf. 2. szám, 6., http://szakmai.itthon.hu/documents/28123/121718/1114_utazasi_szokas_03-22.pdf/c5b5885e-85ed-4fed-9468-b20fc8bcf204 [2013.04.12]

azonban láthatatlanok a webes kínálatban. Az azonosított szálláshelyek webes kínálatát alaposan áttanulmányozva, a kialakított szempontrendszerem alapján (cím, férőhelyek, árak, fizetési módok, felszereltség, Őrség és/vagy Szalafő bemutatása, szabadidős ajánlat, intézményi elérhetőségek, egyéb), mátrixos formában értékeltem.

Ugyanakkor a weboldalakon kínált szállásférőhelyeket összesítve azt találtam, hogy ezek tényleges száma lényegesen magasabb lehet a bejelentett/bevallottakhoz képest. 2012-ben a 21 db szálláshely hozzávetőlegesen 246 db vendégágyat kínált, és ezt a számot tovább emeli az önkormányzati ifjúsági szálló további 36 férőhelye. Ez már mindösszesen 282 férőhelyet jelent. Ennek oka részben a pótágyak kínálatában keresendő.

Az interneten megjelenő szállás- és férőhelykínálat alapján összeállított adatbázison különböző átlagértékeket is vizsgáltam. Szalafőn az átlagos férőhelykínálat 14 ágy/vendéglátó. A kereskedelmi szálláshely 52 férőhelyének és az önkormányzati ifjúsági szálló 36 férőhelyének az adatsorból való eltávolítását a kiugróan magas értékek volta indokolta, amely torzító hatásán túl nem is tekinthető a falusi szállásadás kategóriájába sorolhatónak. Az adattisztítást követően a férőhelyek számtani átlaga 10,7 ágy/vendéglátó. Ezt a képet tovább finomítja az, hogy a férőhelyek számának mediánja és módusza egyaránt 6 db-nak adódik, azaz az adatok arra engednek következtetni, hogy jellemzően 6 fő elszállásolására alkalmasak a vidéki szálláshelyek Szalafőn.

4. ábra: Szalafő község szállásadói 2012 júniusban (Szerk.: Szederkényi Kornélia)

1=A Zsúpfedeles Házikó, 2=Boronaház Fogadó, 3=Csavargó Tanya, 4=Cseri Porta, 5=Csörgő Vendégházak, 6=Erdőszéli Ház, 7=Felsőszéri vendégház, 8=Ferencz-Porta, 9=Fölszegi Sindősház, 10=Gatter Fogadó, 11=Gesztenyefa Vendégház, 12=Gyöngy Vendégház, 13=Hubertus Vendégház, 14=Karba Erdészház, 15=Lugas Vendégházak, 16=Múltidéző Porta, 17=Őrségi Fagerendás és Kódisállás vendégházak, 18=Őrszem Fogadó, 19=Tulipán Vendégház, 20=Tündérviola Vendégház, 21=Vendégmarasztaló Porta

A 4. ábrán Szalafő falusi szállásadói – összesen 21 db – láthatóak földrajzi fekvésük szerint, a 2012-es, weblapokon feltüntetett elérhetőségeik alapján. Szembeötlő, hogy a legnagyobb számban a Csörgőszeren (6 db) és a Papszeren (6 db) vannak jelen falusi szállások. Ez számomra azért érdekes, mert a falu legismertebb nevezetessége Pityerszer, amelyhez a térkép alapján a Felsőszer fekszik a legközelebb, s ott mégis csak 2 db szállásadó van jelen. Másrészt a falu központi részét a Templomszer jelenti, abban a tekintetben, hogy itt van a vegyesbolt, a könyvtár, orvosi rendelő, kultúrház stb. – tehát az elérhető szolgáltatások zöme. Ehhez képest csak 3 db szállásadó van jelen, s ezek közül 2 db az elmúlt 3 évben létesült, s formájukat tekintve nem is tekinthetők klasszikus falusi lakóháznak. A falunak – a kistérségi központ – Őriszentpéter felé eső végén, az Alsószeren is 3 db vendégház van jelen.

A szállásadók közötti versenyhelyzet igen erősnek mondható, hiszen mindenki szállást kínál. Ugyanakkor a fentebb vázolt **változatos szálláskínálat és a vendégek különleges igényei lehetővé tennék a szálláshelyek specializációját** úgy, hogy azok ne egymás konkurenseként, hanem egymás kiegészítőjeként jelenhessenek meg a piacon.

Az on-line szalafői szálláshelykínálat érdekességét az jelentette, hogy **a szállásadók tulajdonképpen milyen szolgáltatásokat, attrakciókat, szabadidő eltöltésére alkalmas lehetőségeket** (saját specialitás vagy valamelyik falubélivel közösen nyújtott szolgáltatás) **kínálnak fel** a vendégeik számára? A vizsgált 21 szálláshely weboldalát áttanulmányozva, a szolgáltatások körére vonatkozóan azt tapasztaltam, hogy a weboldalak szinte mindegyike adott **leírást** az **Őrségről**, valamint **Szalafő** községről. A leírások koncepciója és terjedelme változó, érintve a természeti és a kulturális értékeket, történelmi múltat stb. **Hiányosságként** értékeltem a **térségi rendezvények éves programjának közzétételét**, amelyet az Őrségi Nemzeti Park minden évben elkészít és hozzáférhetővé tesz, mégis a 21 szálláshely közül csak 4 esetben volt elérhető. A fentiekén túlmenően abszolút hiányosság, és a jövőben lehetőségek széles körét kínáló elem a **hármashatár közelségének kínálati elemként való hangsúlyozása!**

A **szálláshelyek** komfortfokozatától és profiljától függően, szintén felsorolásra kerülnek annak **tárgyi szolgáltatásai**. Ez rendszerint a szálláshelyhez tartozó különböző kiegészítőket – tárgyi eszközöket vagy programokat – jelent. Kivétel nélkül, mindenki kínálja a 'grillezés, bográcsolás' lehetőségét, és a saját vizesblokk létét. Egyre több szálláshely pedig Free-Wifit is elérhetővé tesz az érkezők számára. Hiányzó lényegi információ, az **étkezés biztosításának kérdése**. Optimális esetben annyi megjelenik, hogy kérés estén megoldható, rosszabb esetben azonban egyáltalán semmi. Ez azért különösen fontos, hiszen a faluban az élelmiszerbolt viszonylag rövid ideig tart nyitva, illetve a szerves településszerkezet miatt az étterem és a bolt egyaránt távolabb esnek a szálláshelyektől.

Az **elérhető szabadidős szolgáltatások** körének tárgyalása során **két kategóriát** különböztet meg. Először a szálláshelyeken közvetlenül elérhető szolgáltatások körét vizsgálom. Ezt követően fogok rátérni a szálláshelyen kívül, annak – szűkebb vagy tágabb – környezetében elérhető, szabadidős és egyéb szolgáltatások tárgyalására.

A szálláshelyeken **közvetlenül elérhető** szolgáltatások körét **öt csoportba** soroltam:

1. *A szálláshely 'természet közelsége'*. Ebbe a típusba az olyan szolgáltatás-elemeket soroltam, mint az öko-takarítás, antiallergén ágynemű biztosítása, bio-zöldségek a kertből stb. S ezeknek – mintegy ellenpólusaként – a kutyabarát-szálláshely, állatsimogató a kertben stb.
2. *Szabadidős elfoglaltságok önállóan, ingatlanon belül*. Ahhoz, hogy a vendégek eltölthessék szabadidejüket, többen is felkínálnak társasjátékokat, sportszereket (tollaslabda, focilabda, röplabda), ping-pongozást, homokozót. Extra esetnek tekintem a szauna, illetve a kültéri fürdőmedence biztosítását egy-egy háznál.
3. *Szabadidő elfoglaltságok önállóan, ingatlanon kívül*. A szálláshelyen kívüli barangoláshoz biztosítanak több helyen kerékpárt, illetve térképeket.
4. *Szabadidős elfoglaltságok, szállásadóval közösen, ingatlanon belül*. A vidéki vendéglátásnak különleges kínálati eleme a közösség élményének megélése, megélhetővé tétele. Lényegében a vendéglátó a saját társaságát, személyét kínálja fel, mint szolgáltatást, s így a vendég az ő szemén keresztül nyer bepillantást a vidéki életbe. Ingatlanon belül ilyen lehet a közös sütés-főzés, avagy a vendég bevonása a ház körüli munkákba (állatok gondozása, veteményes kert rendben tartása stb.)
5. *Szabadidő elfoglaltságok, szállásadóval közösen, ingatlanon kívül*. A vendéglátó hosszabb-rövidebb túrára is elkísérheti vendégeit, legyen az közös gombászás a közeli erdőben, vagy több órás kirándulás a környéken. Sajnos ez utóbbi típusra igen kevés példa van egyelőre.

A szalafői szálláshelyek **közelében elérhető szolgáltatások kínálata** véleményem szerint nagyon **egyoldalú és szerény**. A leggyakoribb kulcsszavak az Órség és Szalafő kapcsán egyaránt a következők: 'rengeteg a látnivaló', 'csend', 'természetközeli', 'érintetlen'. Kétségkívül a korábban hátrányt jelentő perifériális helyzet és elzártság napjainkban idegenforgalmi potenciált jelent. Ugyanakkor felmerül a kérdés, hogy mindez önmagában elegendő-e? Hiszen az országnak még hány olyan térsége van, amely ugyanezekkel a jelzőkkel illelhető?!

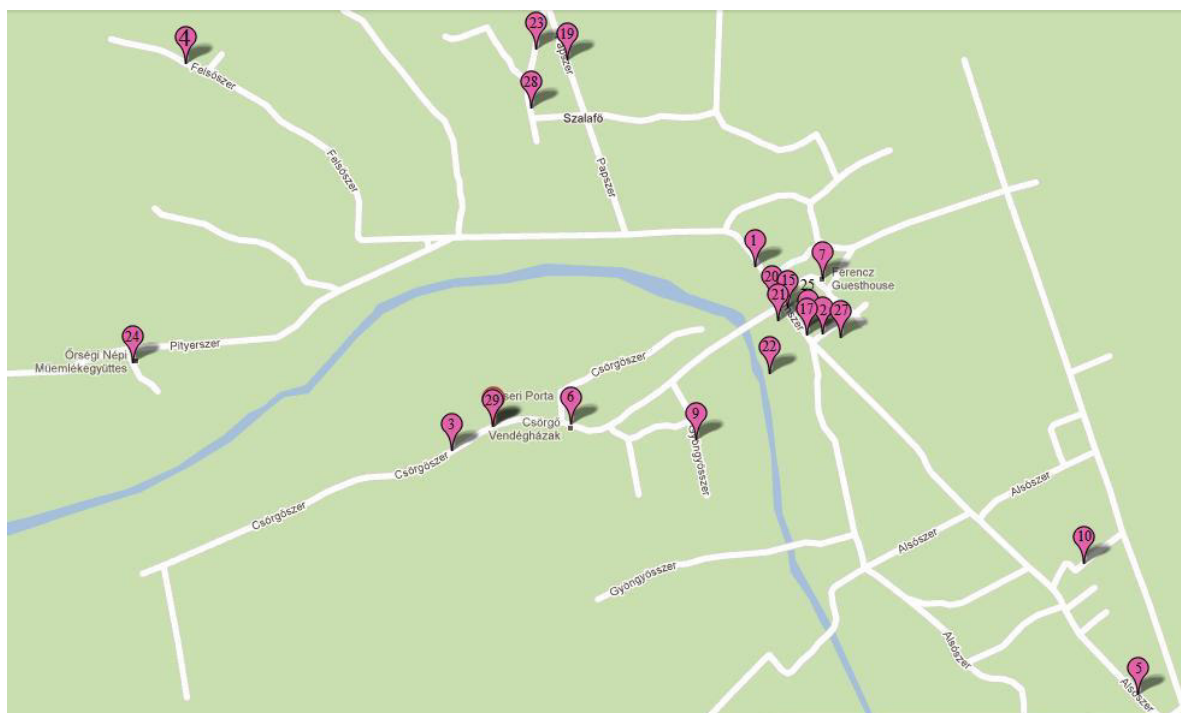
A helyben elérhető szolgáltatások helyett vagy mellett egy sokkal általánosabb kínálati struktúra jelenik meg a **weboldalakon**. A **fellelhető szabadidős elfoglaltságok**, prioritások sorrendjében az alábbiak:

1. túrázás (gyalog vagy kerékpáron), lovaglás, fürdés, horgászás
2. gombászás
3. Pityerszer, fazekasság, haranglábak, templomok
4. Szentgotthárdi SPA

Mindez önmagában igen kevés ahhoz, hogy a vendégek 3-4 napos tartózkodásának ideje alatt tartalmas szabadidő eltöltést biztosítsanak. Az első három pont esetében a „hol, mikor, kivel?” kérdések sem tisztázottak.

Az 4. ábrán jól látható, hogy egy gyors számbavételt követően is **legalább 29 db kínálati elemet** (tevékenység, látványosság, szolgáltatás), potenciális attrakciót sikerült összegyűjteni. Ezeknek egy része itt-ott a weboldalakon is megjelenik, más elemek létét annyira természetesnek veszik (pl. kerékpár kölcsönzési lehetőségek) a helybéliek, hogy azért nem jelenítik meg sehol.

5. ábra: Szalafő községben elérhető, idegenforgalmi szempontból is releváns szolgáltatások 2012 júniusban (Szerk.: Szederkényi Kornélia)

1=legöregebb fa, 2=vegyesbolt, 3=méz (Bali), 4=tökmag és egyéb olajok (Batha), 5=kerékpár- és motorkölcsonzés, horgászjegy, Szentgotthard SPA belépő, 6=kerékpárkölcsonzés, háztáji ételkészítés, 7=bemutató gazdaság (Ferencz), 8=(1) kerékpárkölcsonzés, 9=úszómedence, 10=szauna, helytörténeti túra, 11=imaház, 12=(6)=tökmagolaj (Jakosa), 13=játszótér, 14=jégverem, 15=könyvtár, internet, 16=lovaglás(?), 17és18=rendelő, 19=sétakocsikázás, 20=tejüzem, 21=étterem, 22=pálinkafőzde, 23=kópickötés, 24=Pityerszer, 25=életfa, 26=E-Magyarországpont, 27=református templom, 28=gombaszakértő, kópickötés, 29=helyi étel készítés és kóstolás

Hipotézisek értékelése

A Szalafőn elérhető attrakciókat bemutató térkép alapján elmondható, hogy az **1. Hipotézist sikerült igazolni**, azaz egy természetes rendezőelv mutatkozik a település területén. Három egyértelmű csoportosulás mutatható ki. Az első a Templomszeren, ahol jellemzően a közintézmények (kulturális ház, rendelő, könyvtár, étterem stb.) érhetőek el. A Papszeren az Őrségre jellemző népi foglalkozások, a kópickötés és gombászás van együtt. A Csörgőszeren pedig gasztronómiai kínálat jelenik meg (háztáji ételek kóstoltatás és méz). További meghatározó elemek, bár ezek önállóan léteznek, a Felsőszeren az őrségi tökmagolajütést bemutató Batha Porta, valamint Pityerszeren a szabadtéri néprajzi múzeum. Tehát a jövőbeni szolgáltatásfejlesztésekhez ezek a struktúrák jelenthetnek egy kiindulási tematikát, amelyet további témában kapcsolódó szolgáltatásokkal lehet tovább gazdagítani.

Véleményem szerint a kapott eredmények a **2. Hipotézist** is **alátámasztják**, amely szerint a szerves településszerkezet determinálja a községben létrehozható örökségpark funkcionális tematikáját. Hiába volt minden családnak háztáji gazdálkodása, a specializáció és csere természetes folyamat. Feltételezhető, hogy az egy-egy szert alkotó családok egy-egy tevékenységre specializálódhattak, ami a szerek közötti cserekereskedelem alapjául is szolgálhatott évszázadokon keresztül. Az egyes szereken jelenleg is (Csörgőszer – méhészet, tökmagolajütés; Felsőszer – tökmagolajütés; Pityerszer – népi építészeti; Templomszer – templom, jégverem, közösségi terek) az egyes ősi, generációról generációra áthagyományozódó mesterségek, valamint évszázados és még ma is élő védett településszerkezet vannak jelen, amelyeknek megfelelően szervezett turisztikai bemutatása jelentős érdeklődésre tarthat számot.

A kapott eredmények a **3. Hipotézist** nem igazolták, azaz a **szálláshelyek és szolgáltatók földrajzi koncentrációja csak részben mutat átfedést**. Amíg a szálláshelyeket megjelenítő térképen a legnagyobb koncentráció a Papszeren és a Csörgőszeren mutatkozik, addig az attrakciókat mutató térképen ezek mellett a Templomszeren mutatkozik koncentráció. Ezeknek az összevetése két fontos szempontra hívja fel a figyelmet a jövőbeni fejlesztések tervezésénél. Egyrészt, amennyiben még újabb falusi szállásadó kíván a piacra lépni, annak a Felsőszeren (Pityerszer közelsége miatt) és az Alsószeren (Őriszentpéter közelsége miatt) érdemes ezt megtennie, mert ott még kevesen vannak jelen. A Templomszeren csak azért nem, mert az ott jelenlévő 3 db szálláshely annyira markánsan különböző piaci szegmenseket céloznak meg, hogy szinte tökéletes piac lefedettséget biztosítanak: van itt nagyszámú férőhelyet biztosító, magasabb kategóriás csoportok fogadására alkalmas kereskedelmi szálláshely; a falu központjában fekvő, korszerű, baráti társaságok fogadására alkalmas szállás és étterem; az igazi falusi gazdálkodás miliójét kereső, a családdal közvetlen kapcsolatra vágyó családokat fogadó falusi porta; tovább itt található az önkormányzat ifjúsági szálláshelye is, amely olcsó szállásra vágyó, nagyobb csoportok fogadását teszi lehetővé.

A felmérés **egy járulékos eredménye** az on-line szálláshelykínálatról kialakított teljes körű értékelő elemzés, amely konkrétan megfogalmazza a szálláshelyek weboldalaival szemben támasztott minimális követelményeket, a feltárt „best practice”-eket, amelyek alkalmazása egyedivé tehet egy szállásadót, és az azonosított hiányosságokat, amelyek hozzájárulhatnak az internetes visszafordulási arányok emelkedéséhez, tehát mihamarabb kiküszöbölendők lennének. Mindezek bemutatása azonban egy külön publikációt alkothat, jelen cikkben terjedelmi okok miatt ettől most eltekintek.

Javaslat a „Szalafői tematikus örökségpark” koncepciójára

A fellelt **szolgáltatások, attrakciók** térképi szóródása alapján az alábbi **szerenkénti specializálódás kínálkozik**, amelyben egymás partnerei is lehetnének a lakosok, mint szerenként témájában azonos, kínálatában mégis differenciált szolgáltatók. Tehát lényegében **adunk egy „témát” az egyes szereknek**, és ezen témák mentén fűzhetnék fel az egyes szolgáltatók a kínálatukat. Tulajdonképpen az egyes szerek egyfajta mini-klaszterként funkcionálhatnak, hiszen abszolút igaz rájuk, hogy szektorálisan és földrajzilag koncentráltak, egymáshoz kapcsolódó ill. egymást kiegészítő termékeket állítanak elő, és emiatt azonos piaci kihívásokkal és lehetőségekkel szembesülnek.

6. ábra: Szalafői tematikus örökségpark koncepciója (Szerkesztette: Szederkényi Kornélia, 2012. június)

1. Papszer – „Népi mesterségek: kópickótők szere”

A Papszeren a jelenlegi információk szerint 2 db kópickótő van jelen, mint az ősi mesterség mai utolsó művelői. Továbbá itt van lehetőség állatsimogatásra és sétakocsikázásra, amely akár egy körtúrán keresztül bemutathatná az utasoknak az egyes szerek témáin keresztül az egész település múltját, történetét.

2. Csörgőszer – „Az őrségi gasztronómia szere”

A Csörgőszeren van lehetőség jelenleg a Jakosa-portán a tökmagolaj készítés, Bali Lászlónál pedig a mézkészítés megismerésére, a Csörgő Vendégházakban és a Vendégmarasztaló Portán házias ételek kóstolására. Tartalmas, több órás programmá is

fűzhető a tökmagolaj és a mézkészítés megismerését követően, az egyik helyen főétel, a másik helyen desszert kóstolása.

3. *Templomszer – „Települési központ”*

A Templomszeren, mint Szalafő központjában található a legtöbb szolgáltatás, attrakció. Ezekből mintegy 16 db-ot sikerült számba venni. A kínálat igen komplex, hiszen van itt bemutató gazdaság (Ferencz Porta), tejfeldolgozó üzem (Őrségi Tejüzem), étterem (Őrszem Fogadó), református templom, pálinkafőzde, kisbolt, művelődési ház, rendelő, futballpálya és játszótér stb.

4. *Pityerszer – „Népi építészet szere”*

Pityerszer a hét szer közül az egyetlen, amelynek kiforrott funkciója van. Az itt álló épületegyüttes a népi építészet bemutatására hivatott, mint egy szabadtéri múzeum. Ugyanakkor különböző kézműves foglalkozások biztosításával az itt nyújtott programok köre is bővíthető lenne.

5. *Gyöngyösszer – „Sport- és szabadidős központ”*

A Gyöngyösszeren egyedül a Gyöngy vendégház van jelen, mint szállásadó. Az ő kínálatában található az úszómedence. Úgy gondolom, hogy ennek a medencének a megnyitása más szállások vendégei számára, kölcsönösen előnyös lenne – minimális napijegy ellenében a medence karban – és tisztántartási költségei jobban eloszlanának, míg a vendégek számára extra kínálati elem, hogy a faluban is van fürdési lehetőség. Egyéb szabadidős lehetőségeket is érdemes lehet ide telepíteni, hiszen fekvésében csak a Szala-patak választja el a Templomszer-Alsószer közötti sportpályától.

6. *Felsőszer – „Az őrségi mezőgazdaság szere”*

A Felsőszeren – a Gyöngyösszerhez hasonlóan – egyetlen szolgáltató található jelenleg, ez pedig a különböző olajokat előállító Batha Porta. Ugyanakkor itt vezet a Felsőszéri tanösvény, amelynek az 1,7 km-es útvonala elsősorban az Őrség népi építészetének világába (kódisállásos ház, boronaház, Kerekeskút-kútház, Lábas pajta) kalauzolja a látogatót. E két momentum kombinálható és továbbfejleszthető lenne abban a formában, hogy az őrségi egykori mezőgazdasági tevékenységek kerüljenek bemutatásra, akár hangsúlyossá téve a tök-termesztést, mint a tökmagolaj alapját adó zöldséget.

7. *Alsószer – „Az aktív pihenés, barangolások szere”*

Az Alsószer mintegy félúton fekszik a szalafői Templomszer – mint települési központ – és Őriszentpéter – mint kistérségi központ – között, ami egyszerre jelent előnyt, a megfelelő funkció megtalálását azonban igen megnehezíti. Jelenleg itt található a Hubertus Vendégház, amely túraszervezést, GPS alapú helytörténeti túrát kínál, valamint

a Boronaház Fogadó, amely túra- és programszervezést ígér, továbbá horgászjegyek kiadását. Ez a profil alapot jelenthet arra, hogy a település környéki túrázás kiindulópontja legyen, s a szolgáltatók ilyen irányú kínálat kialakítására, bővítésére specializálódjanak.

Hangsúlyozom, hogy a fenti tematizálás egy elméleti lehetőség, amelynek célja a jövőbeni ötlet-generálás elindítása!

Összefoglaló

A vidéki szálláshelyek alacsony kapacitáskihasználtsága általában jelent kihívást. Jelen vizsgálatban arra kerestem a választ, hogy a mintegy 200 fős lakosságú kis őrségi faluban, amely egyébként az egykori Óriszentpéteri Kistérség második legnagyobb vendégforgalmat adó települése, hogyan lehetne erre a problémára egy testreszabott megoldást kínálni. A védett településképpel rendelkező, ősi szerez község, Szalafő vonatkozásában az volt az ötlet, hogy a szállásadók és a turisztikai attrakciók földrajzi elrendeződéséből kiindulva specializálódási lehetőségeket tárjak fel az egyes szerek számára. Az on-line szállás- és szolgáltatáskínálat alapján elkészített vonzerőleltárt térképre vetítettem, elemeztem a területi és ágazati koncentrációt, s a kapott eredmények alapján javaslatot dolgoztam ki a „Szalafői tematikus örökségpark” koncepciójára, amely tulajdonképpen a hét szeren létrejövő, ágazat specifikus mini-klaszterek egészét jelentené. A vizsgálat egyben rámutat a jelenleg még hiányzó kínálati elemekre is, amelyek a tematikát megfontolva jó kiegészítői lennének a már létező szolgáltatásoknak.